

Mention the full qs statement for proper evaluation. Without that these are just notes and cannot be awarded marks

Date: _____

کوک گیت:

تعریف: "افتر شتاز بیوراں دے بقول" اوہ گیت
جیہڑے صدیاں توں سینہ بہ سینہ لوکاں دے دلی
وجہ سردے نیں تے کسے اک مصنف دی تخلیق دی
جیہڑے سادی کوکائی دی تخلیقی عمل قرار دے جانڈے نیں
ایہ گیتاں لہوں کوک گیت اکھیا جاندا اے۔

کوک گیتاں دیاں قسماں:

پنجاب دے کوک گیتاں

دی تعداد کافی زیادہ اے کیوں جے ہندو دے جن توں
دے دے صرن تکر دے گیتاں موجود نیں یعنی "لوری" توں
دے دے "سویں" تکر دے مختلف کوک گیتاں نے پنجاہی کوک
ادب وچ جنھا دنگل کھلا ری ہوئی اے۔ جیہڑے ہم کوک گیتاں
مثلاً: لوری، لولیاں، ماریا، ڈھوڑا، جلتی، کٹی، تھال
جھم، شہی، گڈھا، سٹھیاں تے گھوڑیاں وغیرہ دا مختلف سروا
درج ذیل اے۔

لوری: عامتا دا جذبہ دنیا دی پر قوم تے صلہ وچ

سا نگھا اے تے لوری کوک گیت ایسے جذبے نال منسوب
اے۔ لوری کوک گیت نلی عمر دے بالوں توں پہلان
جہ کران تے سوال واسطے کلیا جاندا اے

بقول افتر شتاز: "بچے دی ماں، کھنیا زانی، دای، گود وچ
دے دے نلے بالوں توں سوال تے پرچاں شہی جیہڑی تھال نال
کھا پڑی مادے گیت کھاؤدی اے، لوری لیلاندا اے"

لوری دی مترنم آواز، صدف نئے تے موسیقیت توں اٹھاں دی
جھتا، اکل چاہیت، فطری محبت، دیا، سدھراں تے جھناواں

مجھے نوح صیاتی گزراں دا ڈھنڈ سلما نڈی اے نوحی
 گیت وچ وی موہنوعاں دی دنکا اٹکل پانی چاندی اے
 مذہبی رنگ وچ دیکھی نوری دا اٹھونہ دیکھو
 اللہ نوح والی نوح
 دنیا ای تے پالیں نوح

Use markers for references.

۵ اکھر بلہر دباوے دا باوا نڈی لیاوے دا
 باوی بپہرے جھڈے گی صاں پونیاں وڑھی
 باوی صن پیاوے گی باوا بیٹھا کھوے گا
 فاکار کھڑ کھڑ سید گا

بولیاں:

پنجاب دی سرزمین سند اسپان وچ کھرتی اے
 تے لوگ گیت الیس سپان دیان دنڈ برنلیان لومبیاں
 نین جینیاں دی مچل دمک صدیاں بٹن مڑوں اچ وی
 نولیں نروٹی اے۔ لومک لوگ گیت سی اینیاں وچوواں
 اے۔ بولی ان مصرے دالیاں اے جیڑا بڑا زور داد تے
 مقول گیت اے۔ بولی واحد تے بولیاں جمع اے بولی دا
 لفظ مطلب اے گل بات، قول، آکھی گل پر اصطلاح وچ
 ایدے قول مراد اے لومک مصری نظم اے جیدے وچ
 جذبیاں دار، موجود دیوے بٹن دے اعتبار نال
 بولی مختلف ترن لوگ گیت اے تے بولیاں گھڑن وراے
 انجام کرے کھرو حوان بیوندے نین پر ایذا لیا وطلب
 نہیں نین ایدے وچ عرف کھرو حوان دی جذبات

ننگاری بیوہ سے بکدہ بولیاں وچ پر طرح دے صوفیہ عادت
بیاہنے جاسکدے نیں۔ مختلف رنگاں دیا بولیاں دے
مخوف و بلیو:

- ۵ ساڈا دیس سہیا گوں سارا جیے جیے کھوہ وگدے
- ۵ تن رنگ نیں بھلے دے ماہے محسن، جوانی
- ۵ گلے چھو نون صر دتا، بندھی پنی ایت شت گئی
- ۵ ترے لونگ داپیا لٹھا، مالیاں نے بل گڈ لکے
- ۵ اوتھے گڈے گنراں نون موٹی، جتھوں ہر اوپر ننگھدا
- ۵ کتے ٹکریں تے حال سناواں، کھان وچ چند ڈال گئی
- ۵ فنڈا موہ بیا تو تیاں والا، دھری داسک لہلہ

صاییا:

پنجابی وچ صاییا نون صرا داسیا لوک گیت اے
جیدے وچ سوانی والے عشقہ جذبات دا اظہار کیتا
گیا بیوہ۔ پنجابی وچ صاییا دا مطلب "چند وزگا" اے
صاییاں دا لفظ آگے "لا" ڈاک صاییا بیا یا گنیا اے جیتر پنجابی
د اصراف لوک گیت اے۔ پر بعض لوکان دا خیال اے
کہ صاییا نون صرا دجھاں لکراں صراوان والا اے تے ایہدے
نون مراد سی محبوب ای بیا جاندا اے۔

بنت دے اعتبار نال ایہہ ڈیڈ کھ صرے دی
خوبصورت نظم بیوہ نڈی اے۔ پیلا ادھا مصرع عام طور تے
بے صحن بیوہ نڈا اے تے قافیہ وی لوڈ پو دی کرن واسطے
استعمال بیوہ نڈا اے جیتر صاییا دا جو صرے مکمل اٹالی
بیوہ نڈا اے جیتر مکمل صرے مکمل کرن دے نال نال جذبات
دی بیان کردا اے۔ صاییا دا خاص صرے بھرتے وچ چھوڈا

اے۔ ونگیاں ونگھو:

✓ دھیرے اناراں دے

ساڈا ڈکوشن کسُن کسُن، دھرن دے تپہ پیراں دے

✓ سڑکے تے داری اے

اے نین دسواں اللہ ~~نجمے~~ اُمت مساری اے

✓ کوٹھے تے کانا بولے

✓ جیٹھی آئی ماچھی دی، وچ میراوی ناں بولے

✓ سونے دا کھل مایا۔

لوکاں دیاں لکون اکھیاں، ساڈا دھندا اے دل نھایا۔

ڈھولا

ڈھولا پنجابی دا پراانا تے مقبول لوک

گیت اے جیٹھا صدیاں دے پنڈے تے لے کر دا

سینہ بہ سینہ اک نسل توں دوجی نسل شکر تے ڈالگا

آدھیاں اے ڈھولے وچ خاص سوز تے تڑپ

پوڑی اے جیٹھی سنن دالیاں دے دل تے اثر کر جی

اے ڈھولا لوک ~~گیت~~ بارے لوکاں دیاں مختلف

دواں نین کجھ لوکاں دا خیال اے اے ادا تعلق

عشقہ داستان "ڈھول ماڈھول" مال اے تے بعض

ڈھول تے سمی "دی داستان توں تھلپیاں دسدے

نین جڈہ بعض دا خیال اے کہ ڈھول پنجاب دا پرانا

انسیاں لوں لور ڈھولا
 نلی نلی کپور ڈھولا
 قصابی دور ڈھولا
 مڑا کھیں فرور ڈھولا

جگن

جگن پنجاب دا اک مقبول لوک گیت ہے
 اصل وج جگن اک زینوداناں اے تے مکے دے
 تصویریاں لگانی لوں ہی جگن آکھیا جاندا ہے
 ایہ لوک گیت آواز گری، کھین ٹران تے
 سیلت دا دوجاں اے۔ جگن تلاش تے بھال
 دا گیت ہی اے ~~جگن گیت~~ وج موضوع
 سمونا جاسدا ہے جدت، وقت، منقبت، پی،
 وچھوڑا، موسماں، دتاں تے فصلان دے
 ذکر توں علاوہ سیاسی، سماجی، (قتلیا دی) تے
 تاریخی موضوعات ہی جگن وج بیان کیتے جا
 سکدے نیں۔ انگریز دے خلاف لڑتے جا اظہار
 وج ذیل جگن ~~جگن گیت~~

✓ ~~جگن گیت~~ جگن گیت دھاکے چار

فرنگی کسے داریار

ایس لوں کلجے تیرے تیرے ہمار

او بھاٹی میریا جگن لہندی لکے

او شیر میریا جگن لہندی لکے

جگتی جاوڑی سی ہوئی
 جڈاں لپد سویا کے چوٹی
 او تھرے رو رو تھلی ہوئی
 پیر صیریا جگتی کندی لے
 جیسی نام ساش ڈالیتی لے

جھلا:

جھلا لوک گیت اب کے پتھ دی اتلو ٹھی نون
 می جھلا آگدے نین۔ ایہ اوہ زبور اب جیہ اتبادلہ
 عاشق کے مصروف دے و جکار نشانی دے طور
 پوندلے جھلا اک مضافی گیت لے پر ایہ توج
 پیاد، محبت کے عشق نون علاوہ پر طرہ داصو نون
 بیانے جاسکدے نین۔ جھلا گیت توج مہنر عیاں دی
 کوئی پابندی اینیں سو ندی۔ جھلا گیت دالھوندو لکھو۔

جھلا پیری لور لے
 گھر مائی دا دور لے
 و نینا ران فرور لے
 اڈان بنے طوطا
 جتھے صابر جھوتا۔

ککلی:

ککلی ایسا لوک گیت اب جیہ لوک ناچتے
 بعض لوکان دے مطابق لوک کھڈا لے۔ ککلی لوک
 دی شغل توج لہو پیا پیراں دیا اڈیاں گایا جان والا گیت
 انعام طور تے دو کریمیاں ہتھان توج پتھیاں پیراں دیان

انہاں چک کے تے پنچے زمین اوتے جہاں گول جارتے
 وچ گھوڑیاں نہیں تے نال دے نال گیت گاہنڈیاں نہیں
 گول عام طور پر گلیاں بالوہیاں دالوں گیت تے کورہ
 رے پر ایسے وچ مختلف موضوعات اسی بیانے جا سکے

کھلی کلیر دی پکیرے ویردی
 دوپٹہ میرے بھائی دافنیے کوئیہ جواچی خا

تھال

تھال جواں بیویاں کڑیاں رے معصوم
 جت بیان دے اظہار داکیت تے کھیڈا رے
 انیک گیت گیندیاں گھوڑ نال کھیڈ دیاں بیویا
 گایا جانتا رے بیچوں اک تری گیت لوز
 بیٹو نال اچھال دی اے تے گا ندی اے جہوں
 گیندا ویرے بیچوں جوجی گول جانتا رے تے
 اوہ وی رنج ری اچھال دی تے گا ندی اے رنج پورا
 چکر بیو جان مگروں "آں حال پورا بیویا تھال" دے
 بعل دل کے گائے جانتے نہیں۔ دیکھیا کھیناں دا
 صاحبیاں بننے کھراواں نال پیار ایس گیت وچوں
 جہلدا نظر آندا اے۔ مثلاً بیچوں

کھوہج پانی ماں صیری رانی
 بیو میرا آب بیٹو گھوڑا ناڈہ
 چاندی پاپوٹیاں سونے حادر وارہ
 آں حال پورا بیویا تھال

وہ پر آیا تھا ہے روٹی دتی پکے
کھائی آتے کھا نہیں تے نوکری آتے جا
آل سال پور اسدیا کھال

جھڑ:

جھڑ پنجاب دا پرین لوک گیت تے ناچ ہے
جھڑ متھ دے گن زیور نوں ہی آکھیا جاندا ہے۔
ایہ خاص عورتاں دا گیت ہے پر سہ ویدے مرد تے
عورتاں مل کے ہی لکھندے تے ٹپدے شیں پر ایس
گیت وچ بول وار وار دی گانے عائدے شیں زرعی زندگی
وچ رنگ جھڑ تے بول دا صلا فظہ سہ۔

عورت: میں حوشیوں آکھیا کھتاں دے وچ آکھلا
میں گوڈا لئی پیلیاں نوں کیا دے کٹھو جاکھلا
مرد: میں حوشیوں آکھیا نوں کھتاں وچ آکھلا
کنج جو بیجاں میں روئے نوں پائی دیندی
جاکھلا

سٹی:

پنجاب وچ سٹی دا فظا محبوبہ لئی ورنیا جاندا
بعض لوکاں جاضیاں لے کہ سٹی پنجاب دئی زھانوں
وہ استان "ڈھول سٹی" دی پیروین دانان لے جیت اپنے
محبوب "ڈھول" دے وچو ڈے وچ پانگلاں وائلوں جتنا
شروع کرتا توں لیکھوں ای ایس گیت دی ابترا پوئی۔
ذوچی رائے دے سہائق سٹی دا مطلب "سہیلی" ہے تے
انج سٹی گیت تے ناچ دا مطلب "سہیلیاں دا گیت"
تے ناچ "ایہ گیت کھل دے خلاقے دا مصروف گیت تے ناچ ہے

ایہ گیت ڈھونڈ دی تھا پ اوتے گا یا جاندا لے
نال دے نال چیا جاندا لے

۵ اٹھیاں دے گل ٹلیاں نی سھیب
صیں پیر مناوں چلیاں نی سھیب

۵ صیں شیری سھیب کلے نال پور ایو میرے ڈھونڈ
صیں شیری سھیب سوڑا جڈے کھیت نبو میرے ڈھونڈ
صیں شیری سھیب حاتی پورے پالیاں ایو میرے ڈھونڈ

گڈھا:

گڈھا لوک ناچ دے نال گا یا جاندا لے
دے لفظی معنی تاڑی وجاوں دے نین پھٹیاں داں چانڈیا
داں ناں وچ باں خوشی دے موقع تے گل داڑھ بنا کے
چڈیاں بیوئیاں گڈھا گیت گانڈیاں نین تے تاڑیاں
ہی وجاںڈیاں نین گڈھا دے بول و بلیو۔

۵ بانہ صرے بانج لواریا وچ ہا یا مانی
لوٹے لوٹے پانی دیوں کھلاک بیٹا ڈالی
دھری کداری دا دن کچھ دے دی لالی

سٹھیاں!

ظنیر تے مزاجیہ لوک گیت اے جوں
بادات زوی وایاں دے گرا پڑ دی اے تے ٹرمان، سو اندیا
سٹھیاں گا رہے جیہاں تے لہڑے دے استقبال کر دیاں تیں آپ
مذاقی لفظ واری گا کھان صندے شیری ایو چاندا لے پراپناں گلا
غل آقا مذاقی دی دھیریا

گھوڑیاں

وہا شادی دے موقعے دا گیت اے۔ جوں لایا

سرے گاٹے بنوئے گھوڑی اتے سپیندا اے ادس ویدے بھیناں
پہ جائیاں گھوڑی دی واک پھر دے گھوڑیاں کا ندیاں قس تے
نال نتر صدیو اتی تے واک پھر اتی دالاک می لیندیاں تیں

دیاں دا دابہ

صیرے باہل اپیادرا

اصیری دے دل اسدا

نی ویر صیرا گھوڑی چر گھیا

بھیناں واکاں پھر دیاں نی

پھر گھوڑی چر گھیا

بھیں پھر دی واک

پنچ دے پئے بھیں دالاک -

چیل

پنجاچی وچ جن جنوں لے لے صرون تکر دے گیت

موجود تیں زندگی دا آغا تے دے جن تے گھوڑیاں گان

نال پوند اے جد نہ انسان دی صورت تے وین پاتے جان دے

تیں۔ ایس نوں سیا پیاں الا تیاں وی آگدے تیں۔

ایہ اصل فرج گیت تے نہیں اے پر ہر صنوع تے خاص گیت

دی توجہ توں ایہ نوں گیتاں وچ مشاغل کریا گیا اے۔

کسے جو ان مرد دی مرگ تے پاتے جال واک وین دا گونہ

تیرے نیکے نیکے بال پاتے پاتے شیرا پاتے شیرا

ایہناں لڑن لبندوں پال پاتے پاتے شیرا پاتے شیرا

تینوں روہنی تیری نار پاتے پاتے شیرا پاتے شیرا

Date: _____

گیوں بڑھی ماں نفل مار بائے یانے شیر اپانے یانے شیر
نیرے نیو دا پھر دا مال ہر یانے یانے شیر اپانے یانے شیر
کیوں نہ سے نیوں نال یانے یانے شیر اپانے یانے شیر

End the answer with conclusion

For an answer, this is lengthy and
will affect your time management.
So shorten it a bit